

Regeringskansliet, Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till:
m.ke@regeringskansliet.se

Remissvar

Datum: 2022-10-07
Er referens: M2022/01542
Diarienum: SSM2022-5348
Dokumentnr: SSM2022-5348-2
Handläggare: Anders Verneholt
Telefon: 08-799 43 99

Promemorian Långsiktig finansiering av kommuners och ideella föreningars medverkan i frågor om slutförvar

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter

Ändring som framgår av 4§ 10 b-c

Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) anser att det, innan stöd från kärnavfallsfonden återinförs för ideella föreningar, vore önskvärt att det först tydliggörs hur ideella föreningar ska engageras och vilken roll dessa har i den fortsatta processen. Detta bör alltså tydliggöras innan det i lagen om finansiering av kärntekniska restprodukter förs in bestämmelser om att ideella föreningar ska delta i prövningar av säkerhetsredovisningar eller delta samråd om lokala miljöfrågor. SSM avser att inkomma med förslag på hur detta kan förtydligas. Se vidare under 6.3.

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:1179) om finansiering av kärntekniska restprodukter

Ändring i 37 § p.1

SSM delar inte promemorians förslag till ändring som medför att en ideell förening ska ha utnyttjat rätten att medverka i samråd enligt 6 kap. 28 § 1a miljöbalken för att kunna få stöd. SSM har svårt att se de uppenbara motiven för en sådan begränsning då de samråden avslutades för en lång tid sedan. Utifrån ett allsidighetsperspektiv är det en fördel enligt myndigheten att även nya föreningar kan beviljas ersättning ur kärnavfallsfonden.

Ändring i 37 § p.5

SSM tillstyrker författningsändringen som innebär att antalet medlemmar i föreningar som kan få stöd från KAF justeras till 100. Det är enligt SSM fördelaktigt att det finns en samstämmighet med vad som anges i miljöbalken. Förändringen bedöms även kunna underlätta för nya organisationer att bli beviljade finansiering.

5.4 Kommunernas rätt till ersättning ur kärnavfallsfonden bör utökas

SSM tillstyrker förslagen om att kommunernas kostnader för insatser i samband med den stegvis prövningen av slutförvar, granskningen av Fud-program och medverkan vid SKB:s årliga samråd ska finansieras med kärnavfallsavgifterna. Att det finns tillräckliga resurser för kommunernas medverkan är en förutsättning för ett allsidigt perspektiv i slutförvarsprocessen. Den lokala förankringen är även viktig från ett demokratiperspektiv. Genom att lämna remissvar på Fud-program kan kommunerna även bidra till att säkerställa kopplingen mellan Fud-programmen och den forskning som SSM finansierar.

SSM föreslår, till skillnad från vad som föreslås i promemorian, att kommunernas arbete med informationsbevarande insatser bör omfattas av kärnavfallsavgiften. Det är av stor vikt att berörda kommuner ges goda möjligheter att vara med i det fortsatta arbetet om informationsbevarande insatser. Kommunerna har en specifik roll genom att det är i kommunerna det lokala samhällsengagemanget finns. Under förutsättning att det finns medel tillgängliga för berörda kommuner, kan de bidra till det praktiska och konkreta arbete som behövs för att sprida och föra information och kunskap vidare. Denna ståndpunkt framfördes hösten 2021 till Miljödepartementet i redovisningen av regeringsuppdraget Metoder för överföring av information och kunskap om slutförvaret.¹

6.3 Ideella miljöorganisationers rätt till stöd ur kärnavfallsfonden bör återinföras till viss del

SSM ser positivt på att civilsamhället i form av ideella föreningar ges möjlighet att engagera sig i frågor rörande slutförvar (t.ex. informationsutbyte kopplat till anläggningens uppförande och drift liksom dess förslutning). Men myndigheter menar att det, innan stöd från kärnavfallsfonden återinförs för ideella föreningar, vore önskvärt att det först förtydligas kring syftet med förslaget samt hur samverkan ska ske och vilken roll som de ideella föreningarna förväntas ha i den fortsatta processen att implementera slutförvarsanläggningarna. Det ursprungliga syftet med stödet (beskrivet i prop. 2003/04:110) var begränsat till deltagande i sådant utökat samråd som föreskrivs i miljöbalken². Det finns i dag inte någon tydlig reglering av hur samverkan med ideella föreningar ska ske efter det att regeringen givit Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) tillåtelse enligt miljöbalken och tillstånd enligt kärntekniklagen. Efter regeringens beslut är förutsättningarna förändrade på så sätt att de aktuella slutförvarsverksamheterna blir föremål för tillsynsmyndigheters tillsyn med stöd av föreskriftskrav. Promemorians beskrivning av den stegvisa prövningen kan enligt SSM förleda till att tro att uppfyllande av tillståndsvillkor utgör en form av fortsatt eller förlängd prövning av SKB:s ansökan. Implementeringen av verksamheterna genomförs under formell tillsyn av ansvariga tillsynsmyndigheter (SSM avseende kärntekniklagen och strålskyddslagen) avseende uppfyllnad av tillståndsvillkor och föreskriftskrav. I den verksamheten finns det inga processer som involverar andra intressenter (t.ex. ideella föreningar) på motsvarande sätt som det finns i den initiala prövningen innan tillstånd meddelats.

Med anledning av ovan framförda synpunkter avser SSM att senare under året till Miljödepartementet lämna fördjupade synpunkter i vilka avseenden som SSM bedömer att regelverket behöver förtydligas när det gäller ideella föreningars roller och samverkan.

SSM vill förtydliga att myndighetens synpunkter ovan som innebär en senareläggning av stöd från kärnavfallsfonden inte bör påverka förslaget om att Naturvårdsverket ska ta över uppgiften med att hantera ansökningarna från ideella föreningar avseende finansiering av internationellt arbete och arbete med frågor exempelvis om rivning och avveckling av kärnkraftverk m.m. Se mer i avslutande avsnitt nedan.

Förslagen i promemorian väcker enligt SSM också frågor kring hur tillgång till information ska kunna ges till ideella föreningar. I tillståndsprövningen kunde föreningarna ta del av handlingar kungjorda av mark- och miljödomstolen men den möjligheten kommer inte finnas efter att tillståndsprövningen avslutats. SSM vill förtydliga att oavsett formerna för samverkan och insyn i den fortsatta processen kommer inte ideella föreningar att kunna få tillgång till sekretessbelagd information.

¹ Dnr SSM2021-3348

² 6 kap. 5 §

Stödet till ideella föreningar och kommuner för arbetsinsatser kopplade till den stegvisa prövningen föreslås upphöra senast i samband med att slutförvaret för använt kärnbränsle tagits i rutinmässig drift. SSM menar att det även kan behövas en finansiering efter det att slutförvaret för använt kärnbränsle tagits i rutinmässig drift. SSM kan se att det finns områden där det kan behövas stöd för deltagande och som fortsätter att vara aktuella efter att anläggning är i rutinmässig drift. Ett exempel på område är informations- och kunskapsbevarande, där flera aktörer i samhället behöver samverka och särskilt det lokala engagemanget är viktigt.

SSM tillstyrker förslaget att Naturvårdsverket ska ta över uppgiften med att hantera ansökningarna från ideella föreningar avseende finansiering av internationellt arbete och arbete med frågor om exempelvis rivning och avveckling av kärnkraftverk m.m. samt att stödet betalas ut som organisationsbidrag. Att som SSM vara beslutande myndighet under den stegvisa prövningen och samtidigt reglera och granska hur föreningarna använder stödet innebär enligt SSM en uppenbar rollkonflikt. Att skilja på uppgifterna ger enligt myndigheten bättre förutsättningar för en bra dialog med föreningarna.

I detta ärende har generaldirektören Nina Cromnier beslutat. Utredaren Anders Verneholt har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har seniora rådgivaren Bengt Hedberg och utredaren Annika Bratt deltagit.

Detta beslut expedieras utan underskrift.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Nina Cromnier

Anders Verneholt